

Электр энергиясының бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі, сондай-ақ осы нарықта қызмет көрсету қағидаларын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 12 шілдедегі № 932 Қаулысы

«Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңының **4-бабының 10) тармақшасына** сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Электр энергиясының бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі, сондай-ақ осы нарықта қызмет көрсету **қағидалары** бекітілсін.

2. Осы қаулы ресми **жарияланғанынан** кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі**

К. Мәсімов

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2012 жылғы 12 шілдедегі
№ 932 **қаулысымен**
бекітілген

Электр энергиясының бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі, сондай-ақ осы нарықта қызмет көрсету қағидалары

1. Жалпы ережелер

Осы Қағидалар «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі **Заңына** (бұдан әрі - Заң) сәйкес әзірленді және электр энергиясының бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі, сондай-ақ осы нарықта қызмет көрсету тәртібін айқындайды.

1. Осы Қағидаларда мынадай ұғымдар мен анықтамалар пайдаланылады:

1) электр энергиясын коммерциялық есепке алудың автоматтандырылған жүйесі - электр энергиясын есепке алу деректерін өлшеу, жинау, өңдеу, сақтау және беру үшін өлшеу құралдарының және аппараттық-бағдарламалық кешенінің жиынтығы;

2) электр энергиясын кепілдікпен жеткізуші - энергиямен жабдықтаушы басқа ұйымдардың барлығы тұтынушыларды энергиямен жабдықтауды

тұтынушының кінәсіз тоқтатқан жағдайларда тұтынушыларды энергиямен жабдықтауды жүзеге асыратын энергиямен жабдықтаушы ұйым;

3) өндіру кестесі - энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын өндіруінің тәуліктік теңгерімі;

4) электрмен жабдықтау шарты - электрмен жабдықтаушы ұйым тұтынушыға жалғастырылған желі арқылы энергия беруге міндеттенетін, ал тұтынушы алған электр энергиясына ақы төлеуге, сондай-ақ оны тұтынудың шартта көзделген режимін сақтауға, өзінің қарамағындағы электр желілерін пайдалану қауіпсіздігін және электр энергиясын тұтынуымен байланысты олар пайдаланатын аспаптар мен жабдықтардың жарамдылығын қамтамасыз етуге міндеттенетін келісім;

5) есеп айырысу кезеңі - шартта айқындалатын, көрсетілген қызметтер және/немесе электр энергиясын жеткізгені үшін есеп айырысу жүргізілетін уақыт бөлігі;

6) электр энергиясының бөлшек сауда нарығы - электр энергиясының бөлшек сауда нарығының субъектілері арасындағы (электр энергиясын сатып алу-сату, беру және тұтыну, сондай-ақ осыған байланысты көрсетілетін қызметтер ұсыну) шарттардың негізінде көтерме сауда нарығынан тыс жұмыс істейтін қатынастар жүйесі;

7) тұтынушылар - шарттар негізінде бөлшек сауда нарығында электр энергиясын тұтынатын жеке немесе заңды тұлғалар;

8) электр энергиясының бөлшек сауда нарығының субъектілері - энергия өндіруші, энергиямен жабдықтаушы, энергия беруші ұйымдар, электр энергиясын тұтынушылар;

9) техникалық шарттар - электр желілеріне қосу үшін қажетті техникалық талаптар;

10) өңірлік деңгейдегі электр желілері - өңірлік деңгейдегі электр желілерін пайдаланатын энергия беруші ұйымның, не басқа желінің меншік иесі - бөлшек сауда нарығы субъектілерінің теңгерімде тұрған электр энергиясын беруге және (немесе) таратуға арналған қосалқы станциялардың, тарату құрылғыларының және оларды жалғастыратын электр беру желілерінің жиынтығы;

11) нақты теңгерім - бөлшек сауда нарығындағы субъектілердің есеп айырысу кезеңінде жеткізген және тұтынған электр энергиясы көлемінің атаулы бөлінуін белгілейтін, өңірлік деңгейдегі электр желілерін пайдаланатын энергия беруші ұйым жасаған құжат.

2. Электр энергиясының бөлшек сауда нарығын ұйымдастыру және осы нарықта қызмет көрсету тәртібі

2. Энергия өндіруші ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында импортталатын энергияны өндіреді және береді, сондай-ақ жасалған шарттарға сәйкес жеткізеді.

3. Энергия өндіруші ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында өз қызметін жүзеге асыру процесінде электр энергиясын өндіру кестесін сақтайды.

4. Энергия беруші ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында электр энергиясын электр желілер арқылы шарттық талаптарда беру бойынша қызмет көрсетеді.

5. Энергия беруші ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында өз қызметін жүзеге асыру процесінде:

1) электр энергиясын электр желілеріне қызмет көрсету арқылы айдау және беру көлемінің есебін жүргізеді;

2) коммерциялық есепке алу аспаптарының көрсеткіштерін алуды жүзеге асырады, қызмет көрсетілетін желілерге қосылған барлық бөлшек тұтынушылардың тұтыну көлемін айқындайды және осы ақпаратты өңірлік электр желілерін пайдаланатын энергиямен жабдықтаушы ұйымдар мен энергия беруші ұйымдарға береді;

3) өздерінің желілері бойынша берілетін электр энергиясының сапасын қамтамасыз етеді және бақылайды;

4) жасалған шарттарға және нормативтік техникалық талаптарға сәйкес электр энергиясын беру сенімділігін қамтамасыз етеді;

5) қызмет көрсету желілеріне және шаруашылық мұқтаждықтарына беру кезіндегі электр энергиясының технологиялық шығындарын жабу үшін электр энергиясын сатып алуды жүргізеді;

6) өз желілеріне электр желілерін және тұтынушылар қондырғыларын қосуға арналған техникалық шарттарды беруді жүзеге асырады;

7) электр энергиясын беруді тоқтату (шектеу) жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырады.

6. Өңірлік деңгейдегі электр желілерін пайдаланатын энергия беруші ұйымдар осы Қағидалардың [5-тармағында](#) аталғандарға қосымша:

1) электр энергиясын сатып алу-сату үшін жасалған шарттар мен оны беру шарттары туралы дерекқор қалыптастырады;

2) бөлшек сауда нарығы субъектілерінің электр энергиясын жеткізу мен тұтынушының нақты теңгерімін жасайды;

3) тұтынушылар мәлімдеген электр энергиясы көлемін берудің техникалық мүмкіндіктерін және олардың коммерциялық есепке алу жүйелерінің белгіленген талаптарына сәйкестігін қарайды;

4) өңірдің электр желілерінің перспективалық даму жоспарын әзірлейді және олардың негізінде өңірлік деңгейдегі электр желілерін жоспарлы дамытуды жүзеге асырады;

5) энергиямен жабдықтаушы ұйымның бөлшек сауда нарығынан кету немесе өңірдегі тұтынушыларды немесе тұтынушылар тобын электрмен жабдықтауды тоқтату фактілерін анықтайды және ол туралы электр энергиясын кепілдікпен жеткізушіге хабарлайды.

7. Мыналарды:

1) бірыңғай электр энергетикалық жүйедегі авариялық бұзушылықтардың алдын алуды, оқшаулауды және жоюды;

2) бөлшек нарық субъектілерінің жасалған энергиямен жабдықтау шарттарына сәйкес электр энергиясын беру үшін ақы төлеу талаптарын бұзуын;

3) энергиямен жабдықтаушы ұйымның өтінімі бойынша тұтынушылармен жасалған энергиямен жабдықтау шарттарына сәйкес тұтынған электр энергиясы үшін ақы төлеу шарттарын бұзуын қоспағанда, энергия беруші ұйымның электр энергиясын беруді тоқтатуына (шектеуіне) жол берілмейді.

8. Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында энергия беруші ұйымдардан электр энергиясын сатып алады және оны энергиямен жабдықтау шарттарына сәйкес тұтынушыларға сатады.

9. Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында өз қызметін жүзеге асыру процесінде:

1) жеткізу-тұтыну режимдерін жүргізу бойынша энергия беруші ұйымдардың жедел өкімдерін орындайды;

2) энергия беруші ұйымдармен электр энергиясын сатып алу-сатуға және электр энергиясын беру жөніндегі қызметтер көрсетуге жасалған шарттар бойынша электр энергиясын жеткізу-тұтынудың тәуліктік кестесін береді;

3) тұтынушыларға электр энергиясын беруге энергия беруші ұйымдармен шарттар жасасады;

4) энергия беруші ұйымдардың электр энергиясын беру жөніндегі қызметтеріне ақы төлейді.

10. Энергиямен жабдықтаушы ұйымның қызмет көрсету аймағы олар жасасқан энергиямен жабдықтау шарттарына сәйкес желілеріне тұтынушылар қосылған энергия беруші ұйымдар желілерінің шекарасымен айқындалады.

11. Кепілдік беріп жеткізуші энергиямен жабдықтаушы ұйымдар ішінен айқындалады, оның тұтынушылар құрамында қызмет көрсету аймағына сәйкес басқа да энергиямен жабдықтаушы ұйымдармен салыстырғанда тұрмыстық тұтынушылардың көп бөлігі болады.

12. Энергия беруші ұйымның жедел-диспетчерлік басқармасының әрекеті таралатын аумақ және энергиямен жабдықтаушы ұйымдармен электр энергиясын беруге жасалған шарттарға сәйкес энергия беруші ұйымның электр желілері арқылы электр энергиясын алатын барлық тұтынушылар электр энергиясына кепілдік беріп жеткізушілердің қызмет көрсету аймағы болып табылады.

13. Кепілдік беріп жеткізушілер мен электр энергиясын тұтынушылар арасында энергиямен жабдықтау шарттары [азаматтық заңнамаға](#) сәйкес жасалады.

14. Энергиямен жабдықтаушы ұйым өз тұтынушылары мен энергия беруші ұйымдарға және электр энергиясына кепілдік беріп жеткізушіге электрмен жабдықтау шартын бұзу туралы жазбаша (егер шарт жазбаша нысанда жасалса) немесе электрмен жабдықтау қызметтік төлеу шоттарында тиісті ақпаратты орналастыра отырып, бұқаралық ақпарат құралдары арқылы, сондай-ақ монополияға қарсы органға (егер энергиямен

жабдықтаушы ұйым басым немесе монополиялық орын алатын, нарық субъектілерінің мемлекеттік нарығына енгізілсе) күнтізбелік екі ай бұрын хабарлайды.

15. Энергиямен жабдықтаушы ұйымдармен энергиямен жабдықтау шарттарын жасасуға ниет білдірген тұтынушылар шартты бұзу туралы хабарламаны (егер шарт жазбаша нысанда жасалса) алған немесе хабарландыру жарияланған сәттен бастап бір ай ішінде энергиямен жабдықтаушы жаңа ұйымға өтінішпен жүгінеді.

16. Энергиямен жабдықтаушы жаңа ұйым бұрынғы электрмен жабдықтаушы ұйымда энергиямен жабдықтау шартын жасау үшін қажетті, тұтынушы құжаттарының толық пакеті болған жағдайда және оның қолданысы тоқтаған сәтте бұрынғы энергиямен жабдықтаушы ұйыммен энергиямен жабдықтау шартының талаптарын тұтынушылар сақтаған жағдайда энергиямен жабдықтау шартын (немесе бұрынғы энергиямен жабдықтау шарты бойынша құқықтар мен міндеттемелерге көшу туралы келісім) жасайды.

17. Бұрынғы энергиямен жабдықтаушы ұйыммен электрмен жабдықтау шартын бұзу туралы хабарламаны алған немесе хабарландыру жарияланған сәттен бастап бір ай ішінде энергиямен жабдықтау шартын жасасу туралы тұтынушының өтініші болмаған жағдайда, энергиямен жабдықтаушы жаңа ұйым тұтынушыға энергиямен жабдықтау бойынша қызметтерді одан әрі алу ниетін білдірген жағдайда энергиямен жабдықтау шартын жасасу қажеттілігі туралы жазбаша хабарламаны жібереді.

18. Хабарламаны алған сәттен бастап бір ай өткен соң тұтынушыдан электрмен жабдықтау шартын жасасу туралы өтініш болмаған кезде энергиямен жабдықтаушы жаңа ұйым бұрынғы энергиямен жабдықтаушы ұйым тұтынушысына электр энергиясын беруді тоқтады.

19. Энергиямен жабдықтаушы жаңа ұйым бұрынғы энергиямен жабдықтаушы ұйымның өкілдерімен коммерциялық есепке алу аспаптарының көрсеткіштерін жазып алуды жүргізеді және үш жақты қабылдап алу-тапсыру актісін жасайды, оған энергия жабдықтаушы ұйымның беретін және алатын өкілдері мен тұтынушылары қол қояды. Бұл тапсыру-қабылдап алу актісі тараптардың өзара есеп айырысуы үшін негіз болады. Тапсыру-қабылдап алу актісіне сәйкес бұрынғы энергиямен жабдықтаушы ұйым түпкілікті есептесу үшін тұтынушыға шот береді.

20. Тапсыру-қабылдап алу актісінің көшірмесі электр энергиясының теңгерімін жасау үшін энергия беруші ұйымға беріледі.

21. Тұтынушылар электр энергиясын пайдалану мақсатына сәйкес электр энергиясын тек жарықтандыруға ғана және кәсіпкерлік және өндірістік қызметтермен байланысты емес басқа да мұқтаждыққа пайдаланатын тұрмыстық тұтынушылар және электр энергиясын тауарларды, жұмыстарды жасау және қызметтерді көрсету үшін пайдаланатын коммерциялық тұтынушылар болып бөлінеді.

22. Электр энергиясын тұтынушылар электр энергиясының бөлшек сауда нарығында:

1) жасасқан шарттардың талаптарына сәйкес электр энергиясын алады және тұтынады;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен есепке алу жүйесінің сараланған тарифтері бойынша электр энергиясын тұтыну үшін төлем жүргізеді;

3) тұтынушының меншігіндегі электр қондырғылары мен электр энергиясының коммерциялық есепке алу аспаптарын тиісті техникалық күйде ұстайды;

4) тұрмыстық тұтынушыларды қоспағанда, электрмен жабдықтау шартында белгіленген электр тұтыну режимін сақтайды;

5) өңірлік электр желілері компаниясының және энергиямен жабдықтаушы ұйымның персоналын коммерциялық есепке алу аспаптарына, сондай-ақ Мемлекеттік энергетикалық қадағалау жұмыскерлерін электр қондырғылары мен есепке алу аспаптарын пайдаланудың техникалық жай-күйі мен қауіпсіздігін бақылау үшін жібереді.

3. Бөлшек сауда нарығының жұмыс істеу тәртібі

23. Бөлшек сауда нарығында жасалатын электр энергиясын сату және беру жөніндегі мәмілелерді іске асыру заңнамада белгіленген тәртіппен келісілген алдағы тәуліктерге өтінімдер бойынша электр беруші ұйым қалыптастыратын тәуліктік кестеге сәйкес жүргізіледі.

24. Энергиямен жабдықтаушы ұйым тұтынушылар берген тәуліктік кестелер бойынша, сондай-ақ осы Қағидалардың **21-тармағының 4) тармақшасындағы** шарттарға сәйкес электр тұтыну режимін сақтау жөнінде талаптар қойылмайтын тұтынушыларды есепке ала отырып, алдағы тәуліктерге өтінімдерді қалыптастырады.

25. Тәуліктік кестеде бөлшек сауда нарығына электр энергиясын жеткізетін әрбір энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын жеткізуінің сағаттық шамалары және әр энергиямен жабдықтаушы ұйым мен олар үшін электр энергиясы сатып алынған тікелей тұтынушылардың тұтынулары көрсетіледі.

26. Энергия беруші ұйым энергия өндіруші ұйымдармен келісілген және тіркеуден өткен энергия беруші ұйымның барлық шарттары негізінде құрастырылған энергиямен жабдықтаушы ұйым мен тұтынушылардың тәулік сайынғы өтінімі негізінде бөлшек сауда нарығы жұмысының тәуліктік кестесін қалыптастырады.

27. Келісілген және бекітілген тәуліктік кестені энергия беруші ұйым энергиямен жабдықтаушы ұйымдарға және энергия өндіруші ұйыммен тікелей шарт жасаған бөлшек тұтынушыларға орындау үшін беріледі.

28. Энергиямен жабдықтаушы ұйым және тұтынушылар мәлімдеген электр энергиясының тәуліктік кестеде бекітілген көлемінен асып кетуі энергия беруші ұйыммен жасалған шарттарға сәйкес реттеледі.

29. Коммерциялық есепке алу аспаптарының көрсеткіштері негізінде есеп айырысу кезеңінің нәтижелері бойынша энергия беруші ұйым электр энергиясының бөлшек сауда нарығында өзара есеп айырысу үшін негіз болып табылатын нақты теңгерімді жасайды. Бөлшек сауда нарығында электр энергиясын жеткізу-тұтынудың нақты теңгерімінде бөлшек сауда нарығының әрбір субъектісі бойынша мыналар көрсетіледі:

1) энергиямен жабдықтаушы ұйымдармен шарты бар тұтынушылардан басқа, бөлшек сауда нарығының әрбір субъектісінің электр энергиясын сатып алу-сату шарттары бойынша бөлшек сауда нарығындағы электр энергиясын жеткізу-тұтыну көлемдерін түзетуді ескере отырып, мәлімделген тәуліктік кесте;

2) коммерциялық есепке алу аспаптарында тіркелген бөлшек сауда нарығына жеткізілген және тұтынылған электр энергиясының нақты саны.

30. Электр энергиясының импортына арналған мәмілелер бойынша бөлшек сауда нарығында туындаған қатынастар тиісті шарттарда, Қазақстан Республикасының заңнамасында және мемлекетаралық келісімдерде көзделген тәртіппен реттеледі.

31. Электр энергиясының импорты, егер қатысушысы Қазақстан Республикасы болып табылатын ратификацияланған халықаралық шартпен өзгеше белгіленбесе, кеден заңнамасының талаптары орындалған жағдайда жүзеге асырылады.

32. Энергия беруші ұйымдардың не өзге де желі иелерінің электр желілері бойынша электр энергиясын берудегі оның нақты шығыны бөлшек сауда нарығы субъектілеріне электр энергиясын жеткізу нүктелерінде орнатылған, коммерциялық есепке алу аспаптарының деректері бойынша өндіруші көздерден және басқа да электр желілік компаниялардан электр желісіне кірген электр энергиясының жиынтық мөлшері арасындағы энергия беруші ұйымдардың шаруашылық қажеттеріне пайдаланылған және энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың тұтынушылары мен бөлшек сауда тұтынушылары алған электр энергиясы көлемдерін алып тастағандағы айырма ретінде анықталады.

33. Энергия беруші электр желілеріндегі электр энергиясының нормативтік шамаларын анықтау «Табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар туралы» Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 9 шілдедегі [Заңына](#) сәйкес жүзеге асырылады.

34. Энергия беруші ұйымдардың желілеріндегі осы Қағидалардың [32-тармағына](#) сәйкес есептелген электр энергиясының нақты шығынының шамалары олардың желілерінде оны беру жөніндегі электр энергиясының нормативтік шығынының шамаларынан асып кеткен жағдайда электр энергиясының осы көлемдері энергия беруші ұйымдардың шығындарына жатады.

35. Өңірлік деңгейдегі электр желілерін пайдаланатын энергия беруші ұйымдардың шығындары оның желілері мен басқа да энергия беруші ұйымдардың желілеріндегі электр энергиясын энергиямен жабдықтаушы ұйымдарға және бөлшек сауда тұтынушыларға беру үшін пайдаланылатын

электр энергиясының нормативтік шығындарын өтеуге байланысты энергия беруші ұйымдардың тарифінде есепке алынады және оларды энергиямен жабдықтаушы ұйымдар мен бөлшек сауда тұтынушылары заңнамада белгіленген тәртіппен төлейді.

36. Бөлшек сауда нарығы субъектілері арасындағы қаржылық өзара есеп айырысулар электрмен жабдықтау, сатып алу-сату, қызметтер көрсету шарттарында белгіленген тәртіппен, мерзімдер мен шарттарда жүргізіледі.

37. Электр энергиясын беру және тарату жөніндегі нақты көрсетілген қызметтер үшін қаржылық өзара есеп айырысулар табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар саласында басшылықты жүзеге асыратын реттеуші орган бекіткен тарифтер мен есеп айырысудың бір айы ішінде электр энергиясының нақты теңгеріміне енгізілген, тұтынылған электр энергиясының нақты теңгеріміне енгізілген электр энергиясының мөлшері бойынша жүргізіледі.